

Oikeusministeriö

oikeusministerio@om.fi
mari.aalto@om.fi

Lausuntopyyntönnö 29.11.2013, OM 16/41/2012 / OM 038:00/2012

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkistaminen (oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja Velkajärjestelylain tarkistaminen 59/2013)

Kansaneläkelaitos (Kela) kiinnittää huomiota muutamiin esityksen kohtiin, joita laitoksessa velkajärjestelykysymyksiä käsittelevät yksiköt, eläke- ja toimentuloturvaosasto sekä perintäkeskus, ovat nostaneet esiin.

Menettelyn yksinkertaistaminen ja saldojen päivittäminen

Mietinnössä esitetään velkajärjestelyyn liittyvien menettelyjen yksinkertaistamista. Konkreettisina keinoina esitetään velan määrän määräytymistä velkaselvittelyssä käytetyn saldopäivän mukaan ja tiedoksiannon siirtymistä sähköpostitse tapahtuvaksi.

Velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistaminen on kannatettavaa ja tähän tähtäviä toimenpiteitä tulisi edelleen jatkaa. Velkajärjestely on nykymuodossaan velkojan näkökulmasta kallis menettely, sillä sen hoitaminen sitouttaa paljon henkilöstöresursseja.

Kelan perintäkeskuksessa velkajärjestelyasioita hoitaa yli kymmenen toimihenkilöä. Mietinnössä kerrotaan, että velkajärjestelystä kertyy velkojille tilityksiä 2-8 % kokonaisvelan määrästä. Velkajärjestelystä kertyvien tilityksien suhde käytettyyn työmäärään merkitsee sitä, että menettely on velkojalle kallis. Jos menettelyn kustannuksia ei saada velkajärjestelylain muutoksin pienemmiksi, velkojat voivat alkaa toteuttaa omia keinojaan kustannusten vähentämiseksi. Tämä voi merkitä esimerkiksi sitä, että velkojat eivät jatkossa osallistuisi velkajärjestelyyn muutoin kuin lähettämällä velkasaldon selvittäjälle tiedoksi. Velkajärjestelylausumia, maksuohjelman toteutumista ja lisäsuoritusvelvollisuuden täyttämistä ei kannata toteuttaa, jos työn kustannus olisi siitä saatua euromääräistä hyötyä suurempi. Edellä mainitun vuoksi Kela kannatti aikaisempaan mietintöön (OM 15/41/2009/ OM041:00/2009) liittyvää esitystä siitä, että velkajärjestelyasioiden seuranta olisi keskitetty ulosottovirastoihin.

Velkojen saldojen päivittämisen poisto velkajärjestelyn aloittamispäivälle on kannatettava muutos. Saldojen päivittämisen poistaminen palvelee erityisesti tilanteita, joissa käräjäoikeudelle toimitetaan samalla kertaa sekä velkajärjestelyhakemus että maksuohjelma, eikä maksuohjelmaan tehdä muutoksia. Tämä edellyttää kuitenkin myös velkojen aktiivisuutta

tilanteissa, joissa velalle on tullut suorituksia esim. ulosoton kautta tai jos kyseessä on ns. kuukausittain erääntyvä velka (esim. elatusapuvelka).

Velkajärjestelyssä etuoikeutettua velkaa on velallisen lapselle suoritettava viimeisen vuoden aikana ennen velkajärjestelyn alkamista erääntynyt elatusapuvelka lukuun ottamatta Kelan takautumissaatavaa. Etuoikeutettu elatusapuvelka käsittää myös sille kertyneen koron. Jos elatusapua erääntyy saldopäivän ja velkajärjestelyn aloituspäivän välillä tai lapsen saatavalle kertyy korkoa ko. aikana, tulee saldo korjata aloituspäivän mukaiseksi. Tämän vuoksi lainmuutoksen jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen, kuinka uudessa menettelyssä käsitellään velkajärjestelyssä etuoikeutettua elatusapuvelkaa.

Lisäsuoritusvelvollisuus

Lisäsuoritusvelvollisuutta esitetään muutettavaksi siten, että lisäsuoritusvelvollisuus syntyisi 1500 euroa ylittävien tulojen osalta. Mietinnön mukaan rajan korottaminen kannustaisi velallista maksuohjelman aikaiseen tulonhankintaan. Lisäksi lisäsuorituksen ajankohtaa esitetään muutettavaksi valmistuneen verotuksen hyödyntämiseksi.

Lisäsuoritusvelvollisuuden euromäärän muuttamista ja ajankohdan muuttamista kannatetaan. Euromääräisen rajan nostaminen on velkojan näkökulmasta kannatettavaa siksi, että lisäsuorituksen vaatiminen vähäisen tulonnousun vuoksi voi aiheuttaa kohtuuttomat kustannukset. Lisäsuoritusvelvollisuuden siirtäminen verotukseen liittyväksi on myös velkojan näkökulmasta menettelyä selkeyttävä muutos.

Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä

Esityksessä ehdotetaan, ettei velkajärjestely estyisi väliaikaisena pidettävästä syystä, mikäli velallisen maksuvaran puutteen tai vähäisyyden syy on työttömyys, joka on kestänyt yli 18 kuukautta. Työttömyyden kestovaatimuksen lyhentäminen käytännössä sovelletusta kahdesta vuodesta 18 kuukauteen on kannatettavaa, koska jo tällöin velallisen taloudellista tilannetta voidaan pitää jokseenkin vakiintuneena.

Esityksen mukaan alle 25-vuotiaalle voitaisiin myöntää velkajärjestely jo 9 kuukauden työttömyyden perusteella. Kelan mielestä tätä tulisi vielä harkita velkojan etu huomioon ottaen. Yleisenä lähtökohtana velkajärjestelyn myöntämiselle on pidetty, että velallisen ansaintamahdollisuudet ovat kokonaisuudessaan käytössä velkajärjestelyn aikana ja velallisen taloudellinen tilanne on vakiintunut. Kuitenkin vain 9 kuukauden työttömyyttä voidaan usein pitää vasta väliaikaisena olosuhteena. Työttömyyden kestoon vaikuttaa myös yleinen työllisyystilanne, missä voi olla paljon alueellista vaihtelua.

Alle 25-vuotiaalle myönnettävä velkajärjestely jo 9 kuukauden työttömyyden perusteella lisäisi todennäköisesti ns. nollaohjelmia, eikä nollaohjelmien kasvu ole velkojan etu. Maksuvelvollisuuden kokonaan poistavia ohjelmia tulisi jatkossakin määrätä vain silloin, kun velallisen

maksukyky on pysyvästi heikentynyt. Erityisesti tulisi ottaa huomioon se seikka, että nuori henkilö on yleensä työkykyinen ja hänellä on siten ansaintamahdollisuuksia jäljellä tulevaisuudessa. Velat ovat voineet syntyä hyvin lähellä velkajärjestelyyn hakeutumista, ja nollaohjelman myöntäminen jo 9 kuukauden työttömyyden jälkeen voisi muodostua velkojien kannalta kohtuuttomaksi. Lisäksi velkajärjestelyn myöntäminen työttömälle nuorelle ei ehkä kannusta nuorta hakeutumaan velkajärjestelyn myöntämisen jälkeen työelämään ja voi passivoida häntä aiheuttaen muitakin epätoivottuja seurauksia.

Varsin usein alle 25-vuotiaiden henkilöiden velat koostuvat paitsi kulutusluotoista myös huomattavista opintolainoista. Lainaa myönnetään opintojen rahoittamiseksi ja se on tarkoitettu maksettavaksi takaisin opiskelijan siirryttyä työelämään. Säännös mahdollistaisi yhä useammin tilanteen, jossa opintolaina järjestettäisiin velkajärjestelyssä pian opintojen päättymisen jälkeen ns. nollaohjelmalla ennen kuin nuori on päässyt kunnolla kiinni työelämään. Tämä voi johtaa epäoikeudenmukaisuuden kokemukseen sellaisen pienituloisen henkilön näkökulmasta, jolla on opintolainaa ja muita velkoja, mutta joka kuitenkin pyrkii hoitamaan veloitteensa turvautumatta velkajärjestelyyn.

Edellä mainituilla perusteilla alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyyden keston tulisi olla ehdotettua 9 kuukautta pidempi. Säännöksen väärinkäytön estäminen edellyttäisi, että velallisen tulisi esittää luotettava selvitys siitä, että hän on ollut työmarkkinoiden käytettävissä koko työttömyyden keston ajan.

Selvittäjien käytön vähentäminen ja talous- ja velkaneuvonnan resurssit

Selvittäjäinstituutio on velkojien näkökulmasta ollut varsin toimiva ja eri osapuolten edut tasapuolisesti huomioonottava. Esityksen mukaan selvittäjien sijaan talous- ja velkaneuvojat laatisivat maksuohjelmaehdotuksia aikaisempaa enemmän velkajärjestelyhakemusten liitteenä ja selvittäjiä käytettäisiin pääasiassa silloin, kun se on asian riittäisyyden tai epäselvyyden vuoksi tarpeen.

Selvittäjän käytön tulisi olla vahva pääsääntö silloin, kun kyseessä on omistusasunnon säilyttämisohjelma tai maksuohjelmalla järjestellään myös yrittäjävelallisen yritystoiminnan velkoja. Yritystoiminnan taloudellisen tilanteen arviointi vaatii erityisosaamista, mihin selvittäjällä olisi oletettavasti velkaneuvojaa paremmat edellytykset. Näissä tilanteissa tulisi pidättäytyä maksuohjelman laatimisesta velkajärjestelyhakemuksen liitteenä, jotta vältettäisiin kaksinkertainen työ. Myös talous- ja velkaneuvojien työmäärän lisääntymiseen maksuohjelmien laatimisen myötä tulisi varata riittävät resurssit ja huolehtia henkilöstön kouluttamistarpeista.

Maksuohjelman vahvistaminen yksinkertaistetussa menettelyssä

Esityksessä ehdotetaan tuomioistuimelle mahdollisuutta vahvistaa maksuohjelma yksinkertaistetussa menettelyssä velkojien enemmistön suostumuksella. Passiiviset velkojat rinnastettaisiin suostumuksen antaneisiin velkoihin. Pienvelkojen väitteet jätettäisiin tutkimatta muissa kuin laissa erikseen säännellyissä tilanteissa. Tällöin esimerkiksi pienvelkojien maksuvaraa koskevat väitteet jätettäisiin tutkimatta.

Kuitenkin maksuvaraa koskevien väitteiden tutkimatta jättäminen voisi joskus johtaa velkajärjestelylain tarkoituksen vastaiseen lopputulokseen. Esimerkiksi Kelalla on paljon tietoa velallisen etuuksista ja muista velallisen maksukykyyn vaikuttavista seikoista. Varsin usein maksuohjelmasta lausuminen ja väitteiden tekeminen koskee juuri poisjääneen etuuden huomioon ottamista velallisen tulona, lähitulevaisuudessa maksettavasta etuudesta ilmoittamista, maksettavan etuusmäärän oikaisemista tai muun velallisen maksukykyyn vaikuttavan seikan ilmoittamista. Jos tällaiset maksuvaraa koskevat väitteet jätettäisiin tutkimatta osuuden vähäisyyden vuoksi, vahvistettaisiin virheellisiin tulotietoihin perustuvia maksuohjelmia. Lisäksi pienvelkojen väitteet voivat koskea myös maksuohjelmassa olevaa virhettä tai määräyksen poisjäämistä maksuohjelmasta. Näiden korjaaminen on kaikkien osapuolten etujen mukaista. Pienvelkojen väitteitä ei tulisi rajata vain esityksessä määriteltyihin tilanteisiin, vaan väitteiden käsittelyn tulisi olla laajemmin mahdollista.

Lopuksi

Velkajärjestelylakiin ehdotettuja muutoksia Kela pitää perusteltuina. Erityisen kannatettavaa on yksityisen elinkeinon- tai ammatinharjoittajan mahdollisuus saada elinkeinotoiminnasta syntyneet velat velkajärjestelyn piiriin sekä pyrkimys yksinkertaistaa menettelyä. Lisäksi muutokset tavallisten velkojen vähimmäiskertymän laskentatapaan asunnon säilyttämistilanteissa ovat kannatettavia. Nykyinen vähimmäiskertymän laskentatapa on osoittautunut kohtuuttomaksi tavallisia velkoja kohtaan tietyissä tilanteissa ja esitetty muutos johtaisi oikeudenmukaisempaan laskentatapaan.

Liisa Hyssälä
pääjohtaja

Tuula Kähkönen
vastaava lakimies